







תריג 6. משנה יומא דף  
 (ע"ד) [עג] [ע"ב]:  
 7. ממשמעות הגמרא שם  
 דף [עג] ע"ד [ע"ב]:  
 8. ופסקא דף ג"ד [ע"ב]:  
 9. זרייתא יומא דף ע"ז  
 [ע"ב]:  
 10. הגהות מיימוניות  
 [שנימה עשור ג אות ב]  
 מהתוספתא [יומא פ"ד  
 הלכה ו' א' סמ"ג לאון פט]:  
 11. רוקח [ריש סימן ר"ן]:  
 12. תוספות שם [ד"ה משום]  
 מהא דר"ל לפה מקלף שבת  
 (ק"ט) [קת] [ע"ב]:  
 13. שם 6. ב ד"ה משום; ב, 6.  
 ד"ה והו; ראש שם פ"ח  
 סימן ג; הגהות מיימוניות שם;  
 רבנו יוחנן נתיב ח"ב נה.  
 [ג]:  
 \*1. ר"ן שם:  
 \*\*1. ראש שם; רבינו  
 יוחנן שם:  
 1. הלא"ש שם:  
 2. טור [עמוד חב]:  
 3. בית יוסף [שם ד"ה  
 ומיהו; מהגהות מיימוניות  
 שם; ר"ן שם; סמ"ג שם]:  
 4. טור [עמוד חב]; ראש  
 יומא פ"ח סימן ז' [שם  
 גאון]:  
 5. זרייתא יומא דף ע"ז  
 [ע"ב ומהלכה שם]:  
 \*2. זרייתא שם; בעל  
 העיטור הלכות יום  
 כפורים קו, א; רמב"ם  
 שנימה עשור ג, ו:  
 \*\*2. טור עמוד חב;  
 3. מיימרא דרב שמואל  
 שם וכפירוש רש"י שם  
 [ד"ה מתחיל לדעתי נראה  
 כמלכות אלא כנושא על  
 כפיפו]:

תריג 6. הגהות מיימוניות  
 [שנימה עשור ג אות ב]:  
 (י) ראש יומא פ"ח  
 סימן ג:  
 2. הגהות מיימוניות  
 פרק קמא דתענית [הלכה ו'  
 מטבילין במים ואינו חושש]:  
 3. מלכותין בטיט ובצואה מדיחין  
 במים כדי שלא ישנפו כליו.  
 ומה הטעם הוא  
 הדין לכל גופו, הגהות  
 מיימוניות [שנימה עשור ג  
 אות ב]. ובתוספתא שלנו  
 כתוב ידיו, אבל הוא טעות  
 טופר: [ה] או כו' שלא כו'.  
 נלמד מהג"ל [סיק  
 ד]: [ו] [נפיק בן נוטף כו'.  
 עיין תוספות שם [יומא ע, ב  
 ד"ה משום]. ועיין  
 לעיל סימן תקנ"ד ע"פ י' ומה  
 שכתבתי שם [סיק יב]. אבל  
 בירושלמי פרק  
 ב' דברכות [הלכה ז] אמרין  
 דביום כיפור ותשעה באב  
 אסור רחיצה, אלא אם  
 כן חולה שיש בו סכנה, וז"ל,  
 אמר לן דלא יסחי ימות אין  
 בעי אפילו  
 בתשעה באב כו' אפילו ביום  
 הכיפורים ותשעה באב, אלא  
 כמו שכתוב שם [יומא ע, ב]  
 ואם היה מלכותך כו' ובצואה  
 רוחץ כדרכו כו'. וכן עיקר:  
 [ו] [נפיק בן] אם הטיף כו' או  
 עשה כו'. הכל על דרך הג"ל  
 [סיק ו] שלא אסרו כו', וכמו  
 שכתוב בפרק ג' דיומא [מה  
 א] זה הכלל כל המסוך כו',  
 אפילו ביום הכיפורים, דארישא  
 קאי. ואמרין שם [ב], בשלמא  
 רגלים כו' מצוה להשפף. ועיין  
 תוספות ישנים ביומא שם [ב]  
 [נפיק בן] ומה שכתבתי שם  
 [סיק יב]. אבל בירושלמי פרק  
 ב' דברכות [הלכה ז] אמרין  
 דביום כיפור ותשעה באב  
 אסור רחיצה, אלא אם  
 כן חולה שיש בו סכנה, וז"ל,  
 אמר לן דלא יסחי ימות אין  
 בעי אפילו  
 בתשעה באב כו' אפילו ביום  
 הכיפורים ותשעה באב, אלא  
 כמו שכתוב שם [יומא ע, ב]  
 ואם היה מלכותך כו' ובצואה  
 רוחץ כדרכו כו'. וכן עיקר:  
 [ו] [נפיק בן] אם הטיף כו' או  
 עשה כו'. הכל על דרך הג"ל  
 [סיק ו] שלא אסרו כו', וכמו  
 שכתוב בפרק ג' דיומא [מה  
 א] זה הכלל כל המסוך כו',  
 אפילו ביום הכיפורים, דארישא  
 קאי. ואמרין שם [ב], בשלמא  
 רגלים כו' מצוה להשפף. ועיין  
 תוספות ישנים ביומא שם [ב]  
 [נפיק בן] ומה שכתבתי שם  
 [סיק יב]. אבל בירושלמי פרק  
 ב' דברכות [הלכה ז] אמרין  
 דביום כיפור ותשעה באב  
 אסור רחיצה, אלא אם  
 כן חולה שיש בו סכנה, וז"ל,  
 אמר לן דלא יסחי ימות אין  
 בעי אפילו  
 בתשעה באב כו' אפילו ביום  
 הכיפורים ותשעה באב, אלא  
 כמו שכתוב שם [יומא ע, ב]  
 ואם היה מלכותך כו' ובצואה  
 רוחץ כדרכו כו'. וכן עיקר:  
 [ו] [נפיק בן] אם הטיף כו' או  
 עשה כו'. הכל על דרך הג"ל  
 [סיק ו] שלא אסרו כו', וכמו  
 שכתוב בפרק ג' דיומא [מה  
 א] זה הכלל כל המסוך כו',  
 אפילו ביום הכיפורים, דארישא  
 קאי. ואמרין שם [ב], בשלמא  
 רגלים כו' מצוה להשפף. ועיין  
 תוספות ישנים ביומא שם [ב]  
 [נפיק בן] ומה שכתבתי שם  
 [סיק יב]. אבל בירושלמי פרק  
 ב' דברכות [הלכה ז] אמרין  
 דביום כיפור ותשעה באב  
 אסור רחיצה, אלא אם  
 כן חולה שיש בו סכנה, וז"ל,  
 אמר לן דלא יסחי ימות אין  
 בעי אפילו

ציונים לרמב"א

תריג 6. הגהות מיימוניות  
 [שנימה עשור ג אות ב]:  
 (י) ראש יומא פ"ח  
 סימן ג:  
 2. הגהות מיימוניות  
 פרק קמא דתענית [הלכה ו'  
 מטבילין במים ואינו חושש]:  
 3. מלכותין בטיט ובצואה מדיחין  
 במים כדי שלא ישנפו כליו.  
 ומה הטעם הוא  
 הדין לכל גופו, הגהות  
 מיימוניות [שנימה עשור ג  
 אות ב]. ובתוספתא שלנו  
 כתוב ידיו, אבל הוא טעות  
 טופר: [ה] או כו' שלא כו'.  
 נלמד מהג"ל [סיק  
 ד]: [ו] [נפיק בן נוטף כו'.  
 עיין תוספות שם [יומא ע, ב  
 ד"ה משום]. ועיין  
 לעיל סימן תקנ"ד ע"פ י' ומה  
 שכתבתי שם [סיק יב]. אבל  
 בירושלמי פרק  
 ב' דברכות [הלכה ז] אמרין  
 דביום כיפור ותשעה באב  
 אסור רחיצה, אלא אם  
 כן חולה שיש בו סכנה, וז"ל,  
 אמר לן דלא יסחי ימות אין  
 בעי אפילו  
 בתשעה באב כו' אפילו ביום  
 הכיפורים ותשעה באב, אלא  
 כמו שכתוב שם [יומא ע, ב]  
 ואם היה מלכותך כו' ובצואה  
 רוחץ כדרכו כו'. וכן עיקר:  
 [ו] [נפיק בן] אם הטיף כו' או  
 עשה כו'. הכל על דרך הג"ל  
 [סיק ו] שלא אסרו כו', וכמו  
 שכתוב בפרק ג' דיומא [מה  
 א] זה הכלל כל המסוך כו',  
 אפילו ביום הכיפורים, דארישא  
 קאי. ואמרין שם [ב], בשלמא  
 רגלים כו' מצוה להשפף. ועיין  
 תוספות ישנים ביומא שם [ב]  
 [נפיק בן] ומה שכתבתי שם  
 [סיק יב]. אבל בירושלמי פרק  
 ב' דברכות [הלכה ז] אמרין  
 דביום כיפור ותשעה באב  
 אסור רחיצה, אלא אם  
 כן חולה שיש בו סכנה, וז"ל,  
 אמר לן דלא יסחי ימות אין  
 בעי אפילו

תריג א מותר לרחוץ. ויזהר שלא יטול אלא מקום המטופף  
 בלבו, כן מפורש ברמב"ם [שנימה עשור ג, ב]. [6] עיין סעיף  
 ז': ב אם הטיף מים וכו'. כתב ה"ח [עמוד חב ד"ה אגל] דיקנת  
 ושפסף כדי (6) להוילא נפשו מפלוגמא. ודוקא בלילה, אבל ביום כיון  
 שמחפליין כל היום אין צריך:  
 ג הערה ד' דוכן. והוא הדין לים  
 (7) במקום שנהגו (כ"ש הלוי א"ה  
 סימן ט רד"ז ל"ו ח"ד סימן אלף  
 קיב 1): ד קצת רפואה. אבל  
 משום רפואה גמורה מותר לרחוץ,  
 ללא גרע ממני שרגליו כהות, וכן  
 מפורש ב"י [עמוד חב ד"ה כח  
 סמ"ק] בשם סמ"ק [סימן רכ"א  
 בהגהות]. (8) עיין סוף סעיף ט'  
 [בהגהות]: ה שגדוף מומנו. משמע  
 דצוויין אסור, וכן משמע דנכנסת  
 הגדולה [הג"ח] (8):

סימון תריג

איסור רחיצה ביום כיפור. וכו' י"ב סעיפים:  
 א אסור לרחוץ ביום הכיפורים ב בין בחמין בין  
 בצונן [8] ואפילו להושיט אצבעו במים אסור  
 [8] ואם היו [2] ידיו [2] או ד רגליו [7] או שאר גופו  
 מלוכלכין (א) בטיט או (8) בצואה [7] או שנשף דם  
 מחוטמו א מותר (2) לרחוץ שלא אסרו אלא רחיצה  
 של תענוג:  
 ב [1] נוטל אדם ידיו שחרית יי ומברך על נטילת  
 ידים יי ויזהר שלא יטול אלא עד סוף קשרי  
 אצבעותיו: הגה' 6 ולא יכוין להנאת רחיצה רק להעביר הרות  
 רעה מעל הידים:  
 ג [1] ב [1] אם הטיל מים (ב) (א) ושפסף בידו (2) או עשה צרכיו (3) וקנה מותר לרחוץ  
 דהוה ליה ידיו מלוכלכות: הגה' (2) ורוחץ (2) עד סוף קשרי אצבעותיו: (2) ואם רוצה להתפלל  
 אפילו לא קנה נמי מותר לישול עד סוף קשרי אצבעותיו: הגה' (2) וכן (7) כהן ג הטולה  
 לדוכן נוטל ידיו אף על פי שהן טהורות דכל רוב רחיצה שאינו מכויין זה לתענוג מותרת [7] ולכן  
 אפילו זה מן הדרך ורגליו כהות מותר לרחוץ:  
 ד [1] מי שהוא אסטניס ואין דעתו מיושבת [עליו] (1) עד שיקנה פניו במים מותר:  
 הגה' [1] (2) ונהגו כזה להחמיר ואפילו ברמיזה העינים שהיא ד קת (7) רפואה נהגו להחמיר  
 (1) ואסור לרחוץ פיו ביום הכפורים כמו שנמנהל לעיל סימן תק"ס [1] (1) סעיף ג' (1):  
 ה [1] (2) החולץ לבית המדרש או (2) להקביל פני אביו או רבו (2) או מי (1) שגדול  
 ממנו בחכמה (2) או (2) לצורכי מצוה (2) יכול לעבור במים עד צוארו בין בחליבה  
 (ג) בין בחורה (2) ובלבד שלא יוציא ידיו מתחת שפת חלוקין (2) להגביה שולי חלוקין

תריג 7 (א) בטיט או בצואה כו'. א' אבל להעביר את הויעה  
 אסור, כמו שכתוב [ריש] סימן שאמר זה גבי סיכה שאסור  
 כדי להעביר הוהמא, והוא הדין ברמיזה: (ב) ושפסף. משמע  
 אבל בלא שפסף אין לטוול ידים, רק אם רוצה להתפלל, כמו שכתב  
 אחר זה. וקשה, הא כתב העור  
 בסימן תקנ"ד [עמוד רמג] בין  
 בתשעה באב בין ביום הכיפורים  
 (8) וכן שאר היום כשעשה צרכיו  
 וצריך לברך אשר יצר יכול לטוול  
 ידיו, ולמה תלאו כאן בתפלה שהיא  
 אינה כל היום. (9) ולפי מה שכתב  
 (כאן) [שם] אין צריך [כאן] לכתוב  
 דין שפסף כלל, כיון שכל פעם  
 צריך לומר אשר יצר, וז"ע:  
 (ג) בין בחזרה. משום דאם לא  
 כן אחת מכשילו לעתיד לנא שלא  
 ירצה לילך לרצו: (ד) ובבבד  
 [ע"ב] ולא יצא לידו סמיטה. וכתב  
 העור [עמוד חב], וכתב בעל הלכות  
 גדולות [הלכות יום הכיפורים עמוד קפז]  
 דוקא עד לוארו אבל מעבר לשונו  
 אסור. ותימה, אם המירו לו רחיצה  
 החמורה, דהא אסמכוה אקרא, כל  
 שכן שיטה דקילא, עכ"ל. ומיין  
 בית יוסף [שם ד"ה וכתב בעל] דרחיזה  
 שאינה אסורה אלא ביום הכיפורים  
 המירו, אבל לשוט לאסור בכל  
 שזמות השנה לא המירו. וכן כתב  
 מו"ח ז"ל [ב"ח שם ד"ה וכתב בעל].  
 ותמוה לי, דהטור סבירא ליה  
 דבזמנת מותר לשוט בכל שנת כדי לילך לרצו, ויליף לה בקל וחומר מרחיזה ביום כיפור דמחירא, כל שכן בשנימה דקילא מהא מותרת  
 ביום כיפור ובכל שנת בשביל רצו כמו שהמירו לעבור במים בכל שנת בשביל דבר מצוה, כמו שכתוב סימן ש"א סעיף ה'. ולענין נראה  
 לתוך קושיט הטור, דשאני רחיזה שיוכל לעשות שם שינוי, דהיינו מה שאינו מוציא ידו מתחת חלוקין ויש בזה היכרה, מה שאין כן בשנימה  
 שאין שייכות היכר שם, ויש גזירה שמה יעשה חניית של שייטין, כדלעיל:

ערך ד' חם למהרי"ק ש  
 תריג. סוף סעיף ב [קשרי אצבעותיו]. ולא יכוין להנאת רחיצה: סוף סעיף ד [אסטניס]. חולה רוחץ כדרכו  
 אפילו אינו מסוכן: הגה' מן הדרך ורגליו כהות מותר לרחוץ:  
 תריג א (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) (19) (20) (21) (22) (23) (24) (25) (26) (27) (28) (29) (30) (31) (32) (33) (34) (35) (36) (37) (38) (39) (40) (41) (42) (43) (44) (45) (46) (47) (48) (49) (50) (51) (52) (53) (54) (55) (56) (57) (58) (59) (60) (61) (62) (63) (64) (65) (66) (67) (68) (69) (70) (71) (72) (73) (74) (75) (76) (77) (78) (79) (80) (81) (82) (83) (84) (85) (86) (87) (88) (89) (90) (91) (92) (93) (94) (95) (96) (97) (98) (99) (100)

הגהות רעק"א

תריג א (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) (19) (20) (21) (22) (23) (24) (25) (26) (27) (28) (29) (30) (31) (32) (33) (34) (35) (36) (37) (38) (39) (40) (41) (42) (43) (44) (45) (46) (47) (48) (49) (50) (51) (52) (53) (54) (55) (56) (57) (58) (59) (60) (61) (62) (63) (64) (65) (66) (67) (68) (69) (70) (71) (72) (73) (74) (75) (76) (77) (78) (79) (80) (81) (82) (83) (84) (85) (86) (87) (88) (89) (90) (91) (92) (93) (94) (95) (96) (97) (98) (99) (100)

ביאור הגר"א

תריג א [נפיק א] ואפילו. פסחים נ"ד ב': [ב] ידיו. כגירסת (הר"ף)  
 (הרא"ש) [יומא פ"ח סימן ב]: [ג] או רגליו. תוספתא [יומא פ"ד הלכה ו'  
 וירושלמי שם [פ"ח הלכה א] וסוף פרק קמא דתענית [הלכה ו'  
 מטבילין במים ואינו חושש]: [ד] או שאר גופו. תוספתא [שם] אם היו רגליו  
 מלוכלכין בטיט ובצואה מדיחין במים כדי שלא ישנפו כליו. ומה הטעם הוא  
 הדין לכל גופו, הגהות מיימוניות [שנימה עשור ג אות ב]. ובתוספתא שלנו  
 כתוב ידיו, אבל הוא טעות טופר: [ה] או כו' שלא כו'. נלמד מהג"ל [סיק  
 ד]: [ו] [נפיק בן נוטף כו'. עיין תוספות שם [יומא ע, ב ד"ה משום]. ועיין  
 לעיל סימן תקנ"ד ע"פ י' ומה שכתבתי שם [סיק יב]. אבל בירושלמי פרק  
 ב' דברכות [הלכה ז] אמרין דביום כיפור ותשעה באב אסור רחיצה, אלא אם  
 כן חולה שיש בו סכנה, וז"ל, אמר לן דלא יסחי ימות אין בעי אפילו  
 בתשעה באב כו' אפילו ביום הכיפורים. וכן כתב הרמב"ם בפרק ד' מהלכות תפלה הלכה ח', וכן כתב מגדל עוז שם בשם ה"ר פרץ שאין רחיצה כלל  
 ביום הכיפורים ותשעה באב, אלא כמו שכתוב שם [יומא ע, ב] ואם היה מלכותך כו' ובצואה רוחץ כדרכו כו'. וכן עיקר: [ו] [נפיק בן] אם הטיף כו' או  
 עשה כו'. הכל על דרך הג"ל [סיק ו] שלא אסרו כו', וכמו שכתוב בפרק ג' דיומא [מה א] זה הכלל כל המסוך כו', אפילו ביום הכיפורים, דארישא קאי.  
 ואמרין שם [ב], בשלמא רגלים כו' מצוה להשפף. ועיין תוספות ישנים ביומא שם [ב] [נפיק בן] ומה שכתבתי שם [סיק יב]. אבל בירושלמי פרק  
 ב' דברכות [הלכה ז] אמרין דביום כיפור ותשעה באב אסור רחיצה, אלא אם כן חולה שיש בו סכנה, וז"ל, אמר לן דלא יסחי ימות אין בעי אפילו  
 בתשעה באב כו' אפילו ביום הכיפורים ותשעה באב, אלא כמו שכתוב שם [יומא ע, ב] ואם היה מלכותך כו' ובצואה רוחץ כדרכו כו'. וכן עיקר: [ו] [נפיק בן] אם הטיף כו' או  
 עשה כו'. הכל על דרך הג"ל [סיק ו] שלא אסרו כו', וכמו שכתוב בפרק ג' דיומא [מה א] זה הכלל כל המסוך כו', אפילו ביום הכיפורים, דארישא קאי.  
 ואמרין שם [ב], בשלמא רגלים כו' מצוה להשפף. ועיין תוספות ישנים ביומא שם [ב] [נפיק בן] ומה שכתבתי שם [סיק יב]. אבל בירושלמי פרק  
 ב' דברכות [הלכה ז] אמרין דביום כיפור ותשעה באב אסור רחיצה, אלא אם כן חולה שיש בו סכנה, וז"ל, אמר לן דלא יסחי ימות אין בעי אפילו  
 בתשעה באב כו' אפילו ביום הכיפורים ותשעה באב, אלא כמו שכתוב שם [יומא ע, ב] ואם היה מלכותך כו' ובצואה רוחץ כדרכו כו'. וכן עיקר: [ו] [נפיק בן] אם הטיף כו' או  
 עשה כו'. הכל על דרך הג"ל [סיק ו] שלא אסרו כו', וכמו שכתוב בפרק ג' דיומא [מה א] זה הכלל כל המסוך כו', אפילו ביום הכיפורים, דארישא קאי.  
 ואמרין שם [ב], בשלמא רגלים כו' מצוה להשפף. ועיין תוספות ישנים ביומא שם [ב] [נפיק בן] ומה שכתבתי שם [סיק יב]. אבל בירושלמי פרק  
 ב' דברכות [הלכה ז] אמרין דביום כיפור ותשעה באב אסור רחיצה, אלא אם כן חולה שיש בו סכנה, וז"ל, אמר לן דלא יסחי ימות אין בעי אפילו  
 בתשעה באב כו' אפילו ביום הכיפורים ותשעה באב, אלא כמו שכתוב שם [יומא ע, ב] ואם היה מלכותך כו' ובצואה רוחץ כדרכו כו'. וכן עיקר: [ו] [נפיק בן] אם הטיף כו' או  
 עשה כו'. הכל על דרך הג"ל [סיק ו] שלא אסרו כו', וכמו שכתוב בפרק ג' דיומא [מה א] זה הכלל כל המסוך כו', אפילו ביום הכיפורים, דארישא קאי.  
 ואמרין שם [ב], בשלמא רגלים כו' מצוה להשפף. ועיין תוספות ישנים ביומא שם [ב] [נפיק בן] ומה שכתבתי שם [סיק יב]. אבל בירושלמי פרק  
 ב' דברכות [הלכה ז] אמרין דביום כיפור ותשעה באב אסור רחיצה, אלא אם כן חולה שיש בו סכנה, וז"ל, אמר לן דלא יסחי ימות אין בעי אפילו  
 בתשעה באב כו' אפילו ביום הכיפורים ותשעה באב, אלא כמו שכתוב שם [יומא ע, ב] ואם היה מלכותך כו' ובצואה רוחץ כדרכו כו'. וכן עיקר: [ו] [נפיק בן] אם הטיף כו' או  
 עשה כו'. הכל על דרך הג"ל [סיק ו] שלא אסרו כו', וכמו שכתוב בפרק ג' דיומא [מה א] זה הכלל כל המסוך כו', אפילו ביום הכיפורים, דארישא קאי.  
 ואמרין שם [ב], בשלמא רגלים כו' מצוה להשפף. ועיין תוספות ישנים ביומא שם [ב] [נפיק בן] ומה שכתבתי שם [סיק יב]. אבל בירושלמי פרק  
 ב' דברכות [הלכה ז] אמרין דביום כיפור ותשעה באב אסור רחיצה, אלא אם כן חולה שיש בו סכנה, וז"ל, אמר לן דלא יסחי ימות אין בעי אפילו  
 בתשעה באב כו' אפילו ביום הכיפורים ותשעה באב, אלא כמו שכתוב שם [יומא ע, ב] ואם היה מלכותך כו' ובצואה רוחץ כדרכו כו'. וכן עיקר: [ו] [נפיק בן] אם הטיף כו' או  
 עשה כו'. הכל על דרך הג"ל [סיק ו] שלא אסרו כו', וכמו שכתוב בפרק ג' דיומא [מה א] זה הכלל כל המסוך כו', אפילו ביום הכיפורים, דארישא קאי.  
 ואמרין שם [ב], בשלמא רגלים כו' מצוה להשפף. ועיין תוספות ישנים ביומא שם [ב] [נפיק בן] ומה שכתבתי שם [סיק יב]. אבל בירושלמי פרק  
 ב' דברכות [הלכה ז] אמרין דביום כיפור ותשעה באב אסור רחיצה, אלא אם כן חולה שיש בו סכנה, וז"ל, אמר לן דלא יסחי ימות אין בעי אפילו  
 בתשעה באב כו' אפילו ביום הכיפורים ותשעה באב, אלא כמו שכתוב שם [יומא ע, ב] ואם היה מלכותך כו' ובצואה רוחץ כדרכו כו'. וכן עיקר: [ו] [נפיק בן] אם הטיף כו' או  
 עשה כו'. הכל על דרך הג"ל [סיק ו] שלא אסרו כו', וכמו שכתוב בפרק ג' דיומא [מה א] זה הכלל כל המסוך כו', אפילו ביום הכיפורים, דארישא קאי.  
 ואמרין שם [ב], בשלמא רגלים כו' מצוה להשפף. ועיין תוספות ישנים ביומא שם [ב] [נפיק בן] ומה שכתבתי שם [סיק יב]. אבל בירושלמי פרק  
 ב' דברכות [הלכה ז] אמרין דביום כיפור ותשעה באב אסור רחיצה, אלא אם כן חולה שיש בו סכנה, וז"ל, אמר לן דלא יסחי ימות אין בעי אפילו  
 בתשעה באב כו' אפילו ביום הכיפורים ותשעה באב, אלא כמו שכתוב שם [יומא ע, ב] ואם היה מלכותך כו' ובצואה רוחץ כדרכו כו'. וכן עיקר: [ו] [נפיק בן] אם הטיף כו' או  
 עשה כו'. הכל על דרך הג"ל [סיק ו] שלא אסרו כו', וכמו שכתוב בפרק ג' דיומא [מה א] זה הכלל כל המסוך כו', אפילו ביום הכיפורים, דארישא קאי.  
 ואמרין שם [ב], בשלמא רגלים כו' מצוה להשפף. ועיין תוספות ישנים ביומא שם [ב] [נפיק בן] ומה שכתבתי שם [סיק יב]. אבל בירושלמי פרק  
 ב' דברכות [הלכה ז] אמרין דביום כיפור ותשעה באב אסור רחיצה, אלא אם כן חולה שיש בו סכנה, וז"ל, אמר לן דלא יסחי ימות אין בעי אפילו  
 בתשעה באב כו' אפילו ביום הכיפורים ותשעה באב, אלא כמו שכתוב שם [יומא ע, ב] ואם היה מלכותך כו' ובצואה רוחץ כדרכו כו'. וכן עיקר: [ו] [נפיק בן] אם הטיף כו' או  
 עשה כו'. הכל על דרך הג"ל [סיק ו] שלא אסרו כו', וכמו שכתוב בפרק ג' דיומא [מה א] זה הכלל כל המסוך כו', אפילו ביום הכיפורים, דארישא קאי.  
 ואמרין שם [ב], בשלמא רגלים כו' מצוה להשפף. ועיין תוספות ישנים ביומא שם [ב] [נפיק בן] ומה שכתבתי שם [סיק יב]. אבל בירושלמי פרק  
 ב' דברכות [הלכה ז] אמרין דביום כיפור ותשעה באב אסור רחיצה, אלא אם כן חולה שיש בו סכנה, וז"ל, אמר לן דלא יסחי ימות אין בעי אפילו  
 בתשעה באב כו' אפילו ביום הכיפורים ותשעה באב, אלא כמו שכתוב שם [יומא ע, ב] ואם היה מלכותך כו' ובצואה רוחץ כדרכו כו'. וכן עיקר: [ו] [נפיק בן] אם הטיף כו' או  
 עשה כו'. הכל על דרך הג"ל [סיק ו] שלא אסרו כו', וכמו שכתוב בפרק ג' דיומא [מה א] זה הכלל כל המסוך כו', אפילו ביום הכיפורים, דארישא קאי.  
 ואמרין שם [ב], בשלמא רגלים כו' מצוה להשפף. ועיין תוספות ישנים ביומא שם [ב] [נפיק בן] ומה שכתבתי שם [סיק יב]. אבל בירושלמי פרק  
 ב' דברכות [הלכה ז] אמרין דביום כיפור ותשעה באב אסור רחיצה, אלא אם כן חולה שיש בו סכנה, וז"ל, אמר לן דלא יסחי ימות אין בעי אפילו  
 בתשעה באב כו' אפילו ביום הכיפורים ותשעה באב, אלא כמו שכתוב שם [יומא ע, ב] ואם היה מלכותך כו' ובצואה רוחץ כדרכו כו'. וכן עיקר: [ו] [נפיק בן] אם הטיף כו' או  
 עשה כו'. הכל על דרך הג"ל [סיק ו] שלא אסרו כו', וכמו שכתוב בפרק ג' דיומא [מה א] זה הכלל כל המסוך כו', אפילו ביום הכיפורים, דארישא קאי.  
 ואמרין שם [ב], בשלמא רגלים כו' מצוה להשפף. ועיין תוספות ישנים ביומא שם [ב] [נפיק בן] ומה שכתבתי שם [סיק יב]. אבל בירושלמי פרק  
 ב' דברכות [הלכה ז] אמרין דביום כיפור ותשעה באב אסור רחיצה, אלא אם כן חולה שיש בו סכנה, וז"ל, אמר לן דלא יסחי ימות אין בעי אפילו  
 בתשעה באב כו' אפילו ביום הכיפורים ותשעה באב, אלא כמו שכתוב שם [יומא ע, ב] ואם היה מלכותך כו' ובצואה רוחץ כדרכו כו'. וכן עיקר: [ו] [נפיק בן] אם הטיף כו' או  
 עשה כו'. הכל על דרך הג"ל [סיק ו] שלא אסרו כו', וכמו שכתוב בפרק ג' דיומא [מה א] זה הכלל כל המסוך כו', אפילו ביום הכיפורים, דארישא קאי.  
 ואמרין שם [ב], בשלמא רגלים כו' מצוה להשפף. ועיין תוספות ישנים ביומא שם [ב] [נפיק בן] ומה שכתבתי שם [סיק יב]. אבל בירושלמי פרק  
 ב' דברכות [הלכה ז] אמרין דביום כיפור ותשעה באב אסור רחיצה, אלא אם כן חולה שיש בו סכנה, וז"ל, אמר לן דלא יסחי ימות אין בעי אפילו  
 בתשעה באב כו' אפילו ביום הכיפורים ותשעה באב, אלא כמו שכתוב שם [יומא ע, ב] ואם היה מלכותך כו' ובצואה רוחץ כדרכו כו'. וכן עיקר: [ו] [נפיק בן] אם הטיף כו' או  
 עשה כו'. הכל על דרך הג"ל [סיק ו] שלא אסרו כו', וכמו שכתוב בפרק ג' דיומא [מה א] זה הכלל כל המסוך כו', אפילו ביום הכיפורים, דארישא קאי.  
 ואמרין שם [ב], בשלמא רגלים כו' מצוה להשפף. ועיין תוספות ישנים ביומא שם [ב] [נפיק בן] ומה שכתבתי שם [סיק יב]. אבל בירושלמי פרק  
 ב' דברכות [הלכה ז] אמרין דביום כיפור ותשעה באב אסור רחיצה, אלא אם כן חולה שיש בו סכנה, וז"ל, אמר לן דלא יסחי ימות אין בעי אפילו  
 בתשעה באב כו' אפילו ביום הכיפורים ותשעה באב, אלא כמו שכתוב שם [יומא ע, ב] ואם היה מלכותך כו' ובצואה רוחץ כדרכו כו'. וכן עיקר: [ו] [נפיק בן] אם הטיף כו' או  
 עשה כו'. הכל על דרך הג"ל [סיק ו] שלא אסרו כו', וכמו שכתוב בפרק ג' דיומא [מה א] זה הכלל כל המסוך כו', אפילו ביום הכיפורים, דארישא קאי.  
 ואמרין שם [ב], בשלמא רגלים כו' מצוה להשפף. ועיין תוספות ישנים ביומא שם [ב] [נפיק בן] ומה שכתבתי שם [סיק יב]. אבל בירושלמי פרק  
 ב' דברכות [הלכה ז] אמרין דביום כיפור ותשעה באב אסור רחיצה, אלא אם כן חולה שיש בו סכנה, וז"ל, אמר לן דלא יסחי ימות אין בעי אפילו  
 בתשעה באב כו' אפילו ביום הכיפורים ותשעה באב, אלא כמו שכתוב שם [יומא ע, ב] ואם היה מלכותך כו' ובצואה רוחץ כדרכו כו'. וכן עיקר: [ו] [נפיק בן] אם הטיף כו' או  
 עשה כו'. הכל על דרך הג"ל [סיק ו] שלא אסרו כו', וכמו שכתוב בפרק ג' דיומא [מה א] זה הכלל כל המסוך כו', אפילו ביום הכיפורים, דארישא קאי.  
 ואמרין שם [ב], בשלמא רגלים כו' מצוה להשפף. ועיין תוספות ישנים ביומא שם [ב] [נפיק בן] ומה שכתבתי שם [סיק יב]. אבל בירושלמי פרק  
 ב' דברכות [הלכה ז] אמרין דביום כיפור ותשעה באב אסור רחיצה, אלא אם כן חולה שיש בו סכנה, וז"ל, אמר לן דלא יסחי ימות אין בעי אפילו  
 בתשעה באב כו' אפילו ביום הכיפורים ותשעה באב, אלא כמו שכתוב שם [יומא ע, ב] ואם היה מלכותך כו' ובצואה רוחץ כדרכו כו'. וכן עיקר: [ו] [נפיק בן] אם הטיף כו' או  
 עשה כו'. הכל על דרך הג"ל [סיק ו] שלא אסרו כו', וכמו שכתוב בפרק ג' דיומא [מה א] זה הכלל כל המסוך כו', אפילו ביום הכיפורים, דארישא קאי.  
 ואמרין שם [ב], בשלמא רגלים כו' מצוה להשפף. ועיין תוספות ישנים ביומא שם [ב] [נפיק בן] ומה שכתבתי שם [סיק יב]. אבל בירושלמי פרק  
 ב' דברכות [הלכה ז] אמרין דביום כיפור ותשעה באב אסור רחיצה, אלא אם כן חולה שיש בו סכנה, וז"ל, אמר לן דלא יסחי ימות אין בעי אפילו  
 בתשעה באב כו' אפילו ביום הכיפורים ותשעה באב, אלא כמו שכתוב שם [יומא ע, ב] ואם היה מלכותך כו' ובצואה רוחץ כדרכו כו'. וכן עיקר: [ו] [נפיק בן] אם הטיף כו' או  
 עשה כו'. הכל על דרך הג"ל [סיק ו] שלא אסרו כו', וכמו שכתוב בפרק ג' דיומא [מה א] זה הכלל כל המסוך כו', אפילו ביום הכיפורים, דארישא קאי.  
 ואמרין שם [ב], בשלמא רגלים כו' מצוה להשפף. ועיין תוספות ישנים ביומא שם [ב] [נפיק בן] ומה שכתבתי שם [סיק יב]. אבל בירושלמי פרק  
 ב' דברכות [הלכה ז] אמרין דביום כיפור ותשעה באב אסור רחיצה, אלא אם כן חולה שיש בו ס



6

# ספרי הלבושים

## לבוש החור

הוא לבוש השני מעשרה לבושי מלכות  
אשר חבר הגאון מוהר"ר מרדכי יפה זללה"ה

וקרא שמו

לבוש החור

על שם הפסוק

ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות וחור וגו'

והוא כולל

כל הדינים הכלולים בחלק הראשון מטור האורח חיים

וטעמיהם והוא אשר קראו לבעל הטור סדר היום

[נוסח השער מהדפוסים הראשונים]

סימנים תכט - תרצז

מהדורה מחודשת מסודרת מחדש

באותיות מאירות עינים ברוב פאר וחדר.

מוגהים ומתוקנים בהגהה מדוייקת עפ"י כל הדפוסים הראשונים  
וכתבי יד. פיסוק וקישוע מדוייק, והדגשת כל הלכה בנפרד  
הוספת אלפי מראי מקומות ופענוח ראשי התיבות

ועליהם חונים

חיבור חדש של אלפי הגהות והערות ותיקונים

ממון הגאון הקדוש ר' אברהם אדלר זעקללה"ה

בעל החסד לאברהם - זקנו של החיד"א

אשר הועתק מכתב יד קדשו בגליוני הלבושים

מלבושי יום טוב

להגאון רבי יום טוב ליפמאן הלוי העלר זעקל בעל התוס' יו"ט

אליה רבה - אליה זוטא

לרבינו הגאון מוהר"ר אליה שפירא זעקל אב"ד טיקטין

מעובדים מחדש בתיקוני אלפי טעויות,

ציוני אלפי מראי מקומות והגהות והערות

ובסופו ילקוט הערות והגהות מכתבי יד גדולי ישראל





י י כלה אם היא בתוך שלשים יום אחר נשואיה, מותר לה לרחוץ פניה כדי שלא תתגנה על בעלה (ט):

יא מי שראה קרי ביום הכיפורים, בזמן הזה שאין בעלי קריין טובלין לתפלה כל ימות השנה, גם היום לא יטבול, אלא אם הוא לח מקנח במפה ודיו, ואם הוא יבש שנתלכלך הקרי בכשרו, רוחץ מקום המלוכלך לבד ומתפלל, אבל אסור לו לרחוץ כל גופו או לטבול: \* הג"ה ועיין לעיל סימן פ"ח:

יב אפילו י אשה כשהגיע זמן טבילתה בו ביום לא תטבול, דטבילה בזמנה ק"ל דלאו מצוה היא, ואם כן למה תטבול תמתין עד למחר, והוא הדין לשאר חיובי טבילות שאינם טובלין ביום הכיפורים, ואע"פ שבשאר ימות השנה הוא רגיל לטבול לתפלה, לא יטבול ביום"כ, דק"ל דאין טבילה בזמן הזה לבעל קרי אפילו לתפלה, כיון שאין יכול לטהר עצמו מכל וכל כגון מטומאת מת: \* הג"ה ועיין לעיל סימן פ"ח, ונסימן תקנ"ד סעיף ח' נמצא ע"פ אחר לאיסור טבילה לאשה, ועיין גם כן לעיל סימן שכ"ו סעיף ח'.

אלא שהתלמיד ילך אליו, ואפילו אין התלמיד יכול לילך אליו כגון שיש לו שום אונס לא פלוג רבנן ה):

ח ההולך לשמור פירות התירו לו לעבור במים שאין כוונתו לתענוג, אבל לחזור לא התירו לו, שאם יבא למנוע שלא להלך לית לן בה, דדוקא גבי דבר מצוה התירו לו לחזור משום ההליכה ולא בדבר אחר, וכל מקום שמותר לעבור במים אפילו היה לו דרך שיכול להקיף ביבשה, י מותר (ו) לעבור במים, דלמעט בהילוך עדיף טפי: \* הג"ה ועיין לעיל סימן ש"א סעיף (ו) [ה'] ונסימן תקנ"ד סעיף י"ג ונסימן שכ"ג סעיף ה': מותר להצטנן במים אע"פ שיש בו קצת לחלוחית, והוא שאין בו מופת על מנת להמפיח, אבל אם יש בו וכו' אסור, וכן מותר להצטנן בכל מיני פירות ובחינוק ובכל מיני כלים, והוא שיהיו ריקים, אבל אם יש בהם מים אפילו אינם מליאים אסור, דשמא יתנענעו וישפוך המים עליו, י" ויש (ח) אוסרין בכלי חרס ישנים אפילו ריקים, לפי שדרבנן לבלוע הרבה וכשמצטננין בהן פולטין מה שבלעו וחשיב כמו רחיצה:

תריד דיני סיכה, ונעילת הסנדל, וכו' ד' סעיפים:

לחננוג מכל מקום מתענג הוא בכך: ב נעילת הסנדל כיצד, אסור לנעול מנעל של עור ואפילו ברגל אחד אסור לנעול, ואין חילוק בין בית לרשות הרבים בכל מקום אסור, ואפילו מנעל ב של עץ ומחופה עור א, וכן קב הקיטע וכיוצא בו אסור, ודוקא של עור שהוא נהנה

א סיכה כיצד, אסור לסוך מקצת גופו ככל גופו, ואם הוא חולה אפילו אין בו סכנה או שיש לו חטטין בראשו, סך כדרכו ואינו חושש, שאינו עושה משום תענוג, אבל בלא חולה או חטטין אפילו אינו סך לתענוג אלא להעביר הוזהרמא אסור, י דסיכה אינה כרחיצה כי הנאתו מרובה, ואפילו אין כוונתו

7 F

הגהות מוה"ר אאזולאי

תריד א] כתב הריק"ש ז"ל פירוש מחופה עור במקום דריסת הרגל, לאפקי קלקב בערבי שאין העור כי אם לאחזו בו הקלב עכ"ל. והרב בב"י סי' ש"א כתב וז"ל אבל סנדל שתחתיו של עץ ועליו עור פשיטא דמנעל גמור הוא עכ"ל, וכן נהגו העולם לאסור נעילת הקלקב. ועיין בנמוקי יוסף במות פ' י"ב [הובא בבב"ב יוסף סק"א ועי"ש מה שהשיג על זה].

אליה זוטא

(ו) והב"ח החמיר. וקשה דבסימן ש"א כתב על דברי רמ"א אלו כבר הורה זקן, וי"ל דלענין שבת מקיל, ולענין יוה"כ דאיכא נמי איסור רחיצה החמיר כנ"ל:

(ח) כש"ע לא כתב כן, גם הב"ח כתב שכל הפוסקים חולקים עליהם:

(ט) והב"ח החמיר בזה:

אליה רבא

(סעיף ח) י מותר לעבור וכו'. והב"ח [פ"ח] החמיר. וקשה הא נסימן ש"א [פ"ד] כתב על דברי רמ"א אלו כבר הורה זקן. וי"ל דלענין שבת מקיל, ולענין יום כיפור דאיכא נמי איסור רחיצה החמיר כנ"ל. וכן ט"ז [פ"ח] ומג"א [פ"ח] פסקו שלא לעבור:

(סעיף ט) יא ויש אוסרין וכו'. כש"ע לא הביא, וכן הב"ח [פ"ח] כתב שכל הפוסקים חולקים עליהם:

(סעיף י) יב כלה וכו'. והב"ח [פ"ח] החמיר. כתב מג"א [פ"ק יב] וז"ע גדול נרש"י בכתובות דף ד' ע"א [ד"ה בל] ע"כ. ולענ"ד לפרשו עפ"י דברי הרא"ש לשם ודו"ק ז:

(סעיף יב) יג אשה וכו'. הלוזשת לבנים מותרת לרחוץ מעט צין ורכומיה כמו צנ' צנב [בפי' תקנ"א סט"ז] ומוך ז' צו"ד סי' שפ"א [מג"א פ"ק יג]:

הגהות והערות

ובשער הציון סק"י. ז] עיי' במחצית השקל ס"ק יב שביאר דבריו בטוב טעם. ה] עיין בהערות האדר"ת "בגד ללבוש" שנדפס בסוף הספר. תריד א] עיי' במאמר מרדכי שגם הקשה כן, והביא שכן איתא במפורש ברבינו מנוח פ"ג עיי"ש.

⑧ Shapira, Elijah ben Benjamin Wolf

ספר

# אלִיָּה רַבָּה

חיברו וגם יסדו הגאון הגדול המפורסם  
מוהר"ר אלִיָּה שפירא זצ"ל  
שהיה ריש מתיבתא ודרשן דק"ק פראג  
בן הגאון כמוהר"ר זואלף  
שהיה אב"ד דמדינת פיהם

בן הגאון הגדול המפורסם בדורו מוהר"ר שמעון  
שהיה אב"ד ור"מ בק"ק פראג

(נוסח השער בדפוס ראשון)

נסדר ונדפס מחדש בהגהה מדויקת  
באותיות מאירות עינים בהידור רב

בעיה"ק ירושלים תוכב"א

בשנת תשנ"ט לפ"ק



## סימן תריד

א [לבוש] דסיכה אינה כרחיצה וכו'. לא ידעתי מהיכן לקח זה, גם על מגן אברהם קשה שכתב צריך עיון מאי שנא מרחיצה דשרי להעביר הזוהמא, ויש לומר דסיכה הוי תענוג טפי, עד כאן. מנא ליה פשיטות זה דמותר ברחיצה גם למה לא הזכיר מלבוש, מיהו בשבלי הלקט בשם הירושלמי משמע להיתר דברחיצה מתיר כשאין של תענוג ובסיכה אסור עיין שם:

## סעיף ב

ב של עץ וכו'. ונראה לי להחמיר בשל עץ כי רבינו ירוחם וריא"ז אסרו, ועוד הא הב"ח החמיר לילך יחף לגמרי ואף שהט"ז כתב עליו דמאן דבעי להחמיר יחמיר לעצמו וכו', מכל מקום בשל עץ יש להחמיר על כל פנים:

ג ושל גמי וכו'. או מעשבים או מכפות תמרים או לכרוך סודר וכו' (רבינו ירוחם):

ד לרשות הרבים וכו'. ואפילו בא בדרך ואפילו בין הכותים יש להחמיר ועיין סימן תקנ"ד סעיף י"ז (מגן אברהם):

## סעיף ג

ה חיה וכו'. והב"ח החמיר בחיה, ובשיירי כנסת הגדולה השיג דכולי עלמא מתירין, ואני מצאתי בשבלי הלקט דף מ"ו וספר תניא ראייה לדברי הב"ח:

ו [לבוש] איסטניס וכו'. צריך עיון על מה סמכו עתה להקל דאין כל אדם יכול לומר איסטניס אני כמו שכתב סימן תר"מ סעיף ז' ובפרט שלובשין אנפלאות ולכן יש למחות אם יודע שיקבלו (מגן אברהם). ונראה דשאני בהילוך יחף בגשמים שדרך בני אדם להצטער בו והוי דומיא למה שכתב לבוש ורמ"א סימן תר"מ, ומכל מקום ודאי מי שיודע בעצמו שאינו איסטניס ילך יחף. וזה לשון מטה משה אפילו לשמור רגליו מלכלוך שלא יצטרך להדיחם לבסוף דמוטב שיתלכלך ויבוא לידי דיחוי שירחוץ רגליו משנתיר לו סנדלי מיהו ישמור שלא יציג רגליו במי הגשמים דאסור להושיט אפילו אצבעו קטנה במים משום תענוג, עד כאן. והבית יוסף משמע דילך במנעל בלא עקב שקורין פנטאפליין, ובשל"ה כתב דיהפוך מנעל הימין לשמאל וכו'. כתב הט"ז דוקא בירידת גשמים, אבל אם יש שם בארץ רפש טיט כולי עלמא איסטניס בזה, עד כאן. כתב מהרי"ל אם מפונק אדם וקשה עליו לילך יחף עד לבית המדרש רשאי לילך במנעליו עד פתח בית המדרש ויתנם לבני ביתו להחזירם הבית או יצניעם במקום מוצנע שלא יראו:

ז [לבוש] והמחמיר וכו'. וכשאין של עור מותר מלבד כשמתפלל שמונה עשרה, עיין סימן תרי"ט סוף סעיף א' וכן כתב מטה משה:

## סימן תרטו

א [לבוש] ואפילו ליגע וכו'. בשולחן ערוך כתב איפכא תחילה שלא יגע ואחר כך שלא ישן. והקשה הט"ז פשיטא דמה נגיעה אסור כל שכן לישן במטה, ונראה לי דלכך דקדק הלבוש וכתב להיפך. ומכל מקום מה שדקדק הט"ז מזה והשולחן ערוך מתיר נגיעה ביום, לא נהירא ללמוד היתר זה מדקדוק קלוש. ועוד קשה הא ביו"ד סימן קצ"ה כתב נמי תחילה דין דנגיעה ואחר כך דין דיין. לכן נראה לי דיין נמי רבותא הוא אף שישנינים כל אחד בבגדו ואין נוגעים זה בזה אסור. ומה שכתב הט"ז זה לשונו, וכן הוא באגודה ליל יום כיפור אסור ליגע וכו' משמע ביום מותר עד כאן לשונו. כמדומה שלא עיין אלא בבית יוסף שהביאו בקצרה ולא באגודה גופיה פרק מקום שנהגו דמיירי להדיא שם מדין הדלקת נר אבל בנגיעה מבואר דאסור אפילו ביום וכן מבואר פרק יום כיפור. גם אישתמיטתיה דברי מהרי"ל זה לשונו, באגודה אסור ליגע בין ביום בין בלילה ולא ירבה דברים עמה שהוא חמור מנדה:

ב [לבוש] וי"ז וי"א נראה לי דצריך לומר ויראה זרע ויארץ ימים וכן הוא בטור, וכתב שבלי הלקט והוא שלא הרהר:

ג [לבוש] ויש פנים וכו'. חפשתי בכל פוסקים ראשונים ואחרונים ולא מצאתי מידי מזה רק סתמו וכתבו מובטח וכו' וכן הוא בגמרא סוף יומא וזה מהתימא על הלבוש. שוב בינותי דלשון הטור אטעייה שכתב שודאי יש לו הרבה זכויות שהגיניו עליו והבין דמתחילה הראו לו שראוי למיתה, אלא דאחר כך הגינו עליו הזכויות. ובמחילה מכבודו אין הפירוש כן דודאי היו מקובלים כל שהוא מתחילה מיתה לא מהני ליה תו כל זכויותיו דכיון שנשפוך הקיתון על פניו הראו לו דלא מהני תשובותיו וזכויותיו אלא דאם עלתה לו שנה אמרינן דהראה לו מתחילה שאין צריך להתענות כי הוא צדיק גמור וראוי לחיות ולהראות זרע בלי תענית מכת זכויותיו המרובים שמגינים עליו, וזה שכתב הטור שודאי יש לו וכו' הוא ברור:

## סימן תרטז

א [לבוש] אבל לרחוץ וכו'. והא דאיתא בגמרא דמותרין לכתחילה היינו שגדול מציק להם מים בכלי והם רוחצין עצמן. ומגן אברהם כתב דכל דבר שהוא משום עינוי לא גזרו בקטן ולכן מותר לגדול לרוחצן ולסוכן בידים, כדאיתא בגמרא בהדיא אבל רחיצה בחמין שאסורה אף בשבת אף בתינוק אסור ולא הותר אלא על ידי כותים, עד כאן. וקשה הא בדף ע"ח קאמר הא דמותרין לכתחילה משום דריביותיהו דאמר אביי וכו' מיא חמימא וכו' הרי אפילו בחמין מותר לגדול לרוחצן בידים. גם מה שתמה מגן אברהם על הב"ח ומרדכי דמתיר לרחוץ לגדול הקטן



ספר  
שבלי הלקט  
השלם

כולל פסקי דינים והלכות, גם חדושים מגאונים קדמונים,  
ופירושים על מאמרי חז"ל (גם פירושים על תפלות השנה  
והגדה של פסח, וטעמי כל המנהגים ויסודם ומקורם)  
חברו

רבינו צדקיה ב"ר אברהם הרופא ז"ל  
בתחלת המאה הראשונה לאלף הששי  
היה טמון וצפון בכתב יד עד כה, הוצאתו לאור  
בפעם ראשונה, ע"פ כתב יד ישן נושן, עם תקונים  
עפ"י השואה עם כתב יד שני, ועם הקדמה בראשו  
אני

שלמה באבער

מלבוב

(נוסח השער מדפוס וילנא תרמז)

ספר

שבלי הלקט הקצר

נדפס בווינצ'אה שנת ש"ו

נדפס מחדש במהדורה מפוארת באותיות מאירות עינים  
בתוספת אלפי מראי מקומות והפניות  
הערות ופענוח המקורות

יוצא לאור על ידי זכרון אהרן  
פענה"ק ירושלים תשע"ב



ביום הכיפורים, ואסיקנא בטופח על מנת להטפיה, ודווקא במתכוין ליהנות אבל אין מתכוין ליהנות לא מיבעיא מיעוט גופו אלא אפילו רוב גופו מותר כאשר פירשנו.

**ד ותניא** אסור לרוחץ מקצת גופו ככל גופו, ואם היו ידיו מלוכלכות בטיט ובצואה רוחץ כדרכו ואינו חושש. ותנא דבי מנשה אשה מדיחה ידה במים ונותנת פת לתינוק ואינה חוששת, אמרו עליו על שמאי הזקן שלא רצה להאכיל בידו אחת וגזרו עליו שיאכיל בשתי ידיו, אלמא כל רחיצה דהויא שלא לצורך הנאה שריא, הלכך כהן נושא כפיו נוטל ידיו, אבל רחיצת פניו בבוקר הויא צורך הנאה ורפואה, דאמר שמואל טובה טיפת צונן שחרית ורחיצת ידים ורגלים בחמין ערבית מכל קילורין שבעולם, עד כאן לשון היראים. ותמצא מזה לפנינו הלכה ש"ט.

**והא** דאמרין (שם עה.) ערב יום הכיפורים מביאין לו מטפחת ושורה אותה במים ועושה אותם כמין כלים נגובין ולמחר מקנח בה פניו ידיו ורגליו, מפרשי לה בשאין בה טופח על מנת להטפיה דלא ליתי לידי סחיטה, וכבר כתבתי מזה למעלה בערוגת תענית הלכה ער"ב. ואם היו ניצוצות של מי רגלים ניתזין על רגליו משפשפן ורוחץ ידיו, שכך שנינו (שם כה.) זה הכלל היה במקדש כל המסיך רגליו טעון טבילה והמטיל מים צריך קדוש ידים ורגלים, ומפרשין לה רגלים משום ניצוצות, והידיים משום דמצוה לשפשף.

**אמר** רב יהודה מותר להצטנן בפירות, רב יהודה מצטנן בקרא, רבא מצטנן בינוקא, רבה מצטנן בכספא, וכלים של כסף או של חרס שיש בהן מים בין מלאים בין חסרין אסורין.

**וסיכה** נמי נקראת עינוי שהיא בכלל שתייה, כדכתיב (תהילים קט, יח) ותבוא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו<sup>17</sup>, ודוקא סיכה שהוא לתענוג אסורה, אבל סיכה שאינה של תענוג מותרת, כדתנן (יומא עז:) מי שהיה לו חטטין בראשו סך כדרכו ואינו חושש.

**שבולת שיר**

**ואסורין** בנעילת הסנדל, ומצינו שנקרא עינוי דכתיב בדוד (שמואל ב' טו, ל) והוא הולך יחף, וכתוב ביה (מ"א ב, כו) וכי התענית בכל אשר התענה אבי. ודוקא מנעל או סנדל של עור, אבל אם אינו של עור שרי, כדאמרין רב יהודה נפיק בדרהיטני, אביי נפיק בדהוצא, רבה נפיק בדיקולי, רבה בר רב הונא כריך סודרא אכרעיה ונפיק (יומא עה:). ירושלמי (תענית פ"א ה"ו) יוצאין באנפיליא של בגד ביום הכפורים ואין יוצאין באנפיליא של עור. אמר רבה בר בר חנה, אני ראיתי את ר' אלעזר שיצא בסנדל של שעם בתענית ציבור, ואמינא ליה ביום הכיפורים מאי, ואמר לי לא שנא.

**והחיה** תנעול את הסנדל דברי ר' אלעזר, וחכמים אסורין. ירושלמי<sup>18</sup> הוינן סברין מימר על סיפא אשכח, תנא איבו להון וחכמים אסורין בשניהן, פירוש ברחיצת פנים של מלך וכלה ובנעילת סנדל של חיה. ופסק רבינו ישעיה זצ"ל (פסקי הרי"ד שם) כרבנן דיתיד ורבים הלכה כרבים. ויש פוסקין כר' אליעזר דמפרשין טעמיה, כדתניא אין מונעין תכשיטין מן הכלה כל שלשים יום, אמר שמואל כל שהוא משום סכנת עקרב מותר. ותניא תינוקות מותרין בכולן, באכילה ושתייה ברחיצה וסיכה, חוץ ממנעל וסנדל.

**ז**  
**ואסורין** דין תשמיש המטה  
את בנותי (וי ברחיצה הוא או תפתר במקום שתקנ

**תנו** רבנן, ה וטובל ו ישפשף (שם פ: הלילה ראה ק משפשף בבש שלמה זצ"ל ו ישפשף, שאנו לטבול למחר. קז, א) השתא (כב.) אין דברי לטבול. ולכתח דנהיגי לטבול נהיגי ולא דח ומותר לטבול

**תנא** דבי הכפו סדורין לו, וא הרהר<sup>22</sup>. תני ביום הכיפורין לו שנה מובט רב נחמן בר

19. יש שלמדו מן השמים סי' או"ח סי' נ"ה.  
20. ע"י רא"ש  
21. חלקו בזה  
22. ע"י ברכ"י  
סופר או"ח סי

17. בקצר סימן קג נוסף כאן קטע שלם.  
18. לפנינו בנוסח אחר בפ"ח ה"א, והובא בנוסח של רבינו בספר העיטור קז, ב.

תנוקת בריאה בת י' ובת י"א מחנכין אותן לשעות, בת י"ב משלימין מדאורייתא. היתה חולה ב' מחנכין אותה ב"א בלבד ומשלימין בת י"ב ויום אחד, חולה מחנכין אותן בן י"ב ומשלימין בן י"ג ויום אחד, איזהו חינוך היה רגיל לאכול בבי' שעות מאכילין אותו בג' בג' מאכילין אותו בדי' ומסתברא כשם שמחנכין אותו באכילה כך מחנכין אותו ברחיצה וסיכה כדי שיהו רגילין במצות.

### סימן קד

לא מבעיא מיעוט גופו אפילו רוב גופו מותר כאשר פירשנו. ותניא אסור לרחוץ מקצת גופו ככל גופו. ואם היו ידיו מלוכלכות בטיט ובצואה ורוחצן כדרכו ואינו חושש, ותנא דבי מנשה אשה מדיחה ידיה ונותנת פת לתינוק ואינה חוששת, אמרו עליו על שמאי הזקן שלא רצה להאכיל בידו אחת וגזרו עליו שיאכיל בשתי ידיו, אלמא כל רחיצה דהויא שלא לצורך הנאה שרי הילכך כהן נושא כפיו נוטל ידיו, אבל רחיצת פניו בבקר הויא צורך הנאה ורפואה דאמר שמואל טובה טיפת צונן שחרית ורחיצת ידים ורגלים בחמין ערבית מכל קלודין שבעולם עד כאן דבריו. ל

**רחיצה** מנלן דאיקרי עיניי אמר רב נחמן בר יצחק כתיב מים קרים על נפש עייפה, ומדכתיב על נפש ולא כתב בנפש שמע מינה ברחיצה קאמר ודבר הנקרא עייפות איקרי עיניי כדכתיב בדרך כי אמר העם רעב ועיף וצמא במדבר, וכתב על אותו מעשה וכי התענית בכל אשר התענה אבי.

**וכתב** בעל היראים ז"ל דוקא רוב גופו ומתכוין ליהנות ברחיצה אסור מדאורייתא אבל מקצת גופו לא אסור אלא מדרבנן כדתנן המלך והכלה ירחצו את פניהם ואי דאורייתא אסיר לא שרינן המלך והכלה. ואם אינו מתכוין כגון הרוחץ ידיו בבקר משום רוח רעה או משום טינוף לכתחילה שרי, כדתניא שומרי פירות והמקביל פני רבו או מי שגדול הימנו עוברין עד צוארן במים ואינן חוששין ובלבד שלא יוציא ידיו מתחת שפת חלוקו, ופסיק רישיה ולא ימות לא הוי שיש כמה בני אדם שאינן נהנין ברחיצה כזו. ותניא נמי מי שהיו ידיו מלוכלכות בטיט ובצואה ורוחצין כדרכו ואינו חושש, אלמא אם אינו מתכוין להנאת רחיצה מותר. והיכא דמתכוין ליהנות אפילו מיעוט גופו אסור כדתני יהודה גרוגרות אסור לישב על גבי טיט המטפחת ביום הכפורים, ואסיקנא בטופח על מנת להטפוח, ודוקא במתכוין ליהנות אבל אינו מתכוין ליהנות

**ירושלמי** סיכה בין הוא של תענוג בין שאינה של תענוג אסורה. אבא

רחיצה של תענוג מותרת כדבריהון, וגדולה מזאת מצאתי לרבינו אליקים ז"ל שכתב אמר לן מורה צדק דכשהוא עומד ממטתו שחרית הוי כמלוכלך שהרי ידים עסקניות הן ויכול לרחוץ ידיו ועיניו נמי יכול לרחוץ משום שנאמר הכל פעל י"י למענהו. ובעל הדברות ז"ל כתב שחרית נוטל ידיו כדרכו דנטילת ידים מצוה ומברך על נטילת ידים אבל פניו אסור, ולשונו כתבתי למעלה בתענית הלכה, וכן הקדמנו בדיני רחיצה לשם. ובתשובות הגאונים ז"ל מפרש לאחר שעשה צרכיו מותר ליטול ידיו מידי דהוה אמטונפות בטיט ובצואה ואין לך טינוף גדול מזה, ואי עביד בסודר דאית ביה כדי הדחה אסור דילמא אתי לידי סחיטה, אבל אי לא עביד צרכיו יקנח ידיו במטפחת המנוגבת דלא אתי לידי סחיטה, משום דכתיב ארחץ בנקיון כפי, ואם היו ניצוצות של מי רגלים ניתזין על רגליו משפשפן ורוחץ ידיו. ל

**מניין** לסיכה שהיא כשתייה ביום הכפורים שנאמר ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו ואסור לסוך מקצת גופו ככל גופו, ואם היה חולה או שהיו לו חטטין בראשו סך כדרכו ואינו חושש.

**ואסורין** בנעילת דכתיב ביה וכי התענית ב מנעל או סנדל של מותר דרב יהודה בדהוצי, רבה נפיי כריך סודרא אכו הלכות גדולות : למיטא בדוכתא בלא מסני או מן למיכרך סודרא שמואל כל מחמו מותר, ושמז

**ירושלמי** יוצא הכפ עור, והחיה תנעול וד

**ירושלמי** הויו אש

אוסרין בשניהן פ וכלה ונעילת הני ישעיה ז"ל כרבנן ויש פוסקין כרב כדתניא אין מונו שלשים יום, וכך מואי טעמא אמר כלל מואי טעמא שמועין מיהא ד: טרה גמרא לפרו מותרין בכו

**ואסורין** בתשנ דכתיב

ירושלמי ברחיצה כל שכן תיפותר : קודם שתקנו טו הרואה קרי ביום ישפשף, יש מפו קרי כשהוא טוב שיתנקה הקרי, ו











# ספר יראים

## השלם

חלק שלישי

אשר חיבר חד מקמאי

מוהר"ר אליעזר ממי"ץ זצ"ל  
מבעלי התוספות ותלמיד רבינו תם

עם ביאור

תועפות ראם

למוהר"ר אברהם אבא שיף זצ"ל

ממינסק

בתוספת ציוני מראי מקומות והערות

בעריכת

חיים בן הגאון ר' שמעון אשר הכהן שליט"א כהן

יוצא לאור ע"י

מכון תורה שבכתב

חודש אלול • תשע"ד לפ"ק

איסורא רבה ע"ש דה"ט כיון שהאיסור יהא נעשה על ידו א"כ הוי כמו יש צידו למחות ולא מימה דחל עליו חיוב הערבות והוי כאילו עושה האיסור בעצמו לכך מוטב שיעשה איסורא זוטא אלו דבריו שס.

וק"ל ע"ד דא"כ מאי קשיא להו להתוס' שבת (ד', א') ד"ה וכי מחליה שפחה וחליה ב"ח שנהגו זה מנהג הפקר וכפו את רבה לשחררה דהא בשבועות (ל"ט, א') תוד"ה שנאמר כו' כל עבירות שבתורה לאו דוקא כו' וא"כ עריות דמיא לשבועה דאפי' לא צא האיסור על ידו שאין

צידם למחות נענשים מטעם ערבות וצכה"ג הוי כאילו הוא עושה האיסור בעצמו ושפיר אמרינן מוטב שיעשה הוא איסור קל בכדי שלא יפרעו בעריות ואין לומר דקושיית המוס' להועיל דדוקא היכא דפשע כו' ולהאי תירוץ ל"ל מש"כ

צראשית דבריהם חילוק בין היכא דעל ידו נעשה האיסור או לא ז"א. דכבר הוכיח הגרעק"א בדו"ח שס דע"כ דקיימי ג"כ צמירוס הראשון כיון דנעשה האיסור על ידו דחבר עליו למקן עיי"ש: (א) רנצ"י. כ"ה צהרא"ש אצל בגמרא לפנינו רב

סימן תב

עינוי יום הכפורים.

7 ויראת מאלהיך ותענה נפשך למצא כופר דכתיב בפרשת אמור אל הכהנים בעשור לחדש הזה יום כפורים הוא ועניתם את נפשותיכם (ויקרא כ"ג-כ"ז). ואלו דברים נקראים עינוי, חסרון אכילה

ושתייה, רחיצה, וסיכה, נעילת הסנדל ותשמיש המטה, וכולהו מפרשי ביומא פרק אחרון (ע"ה, ב') אכילה נקראת עינוי דכתיב ויענד וירעיבך (דברים ח', ג') ושתייה בכלל אכילה (שם ע"ו, א') חסרון רחיצה נקראת עינוי דאמר רב נחמן (א) בר יצחק (ע"ו, א') מים קרים על נפש עיפה ושמועה טובה מארץ מרחק (משלי כ"ה כ"ה), ודלמא שתיה מי כתיב בנפש על נפש כתיב אלמא מחסרון רחיצה נקרא אדם עייף ודבר הנקרא עייפות מצינו שנקרא עינוי דכתיב כשברח דוד ואביתר מפני אבשלום כי אמרו העם רעב ועיף וצמא במדבר וכל מה שנעשה שם נקרא עינוי דכתיב על אותו מעשה כי נשאת

צינונים יראים ישן סימן קי"ח - רמב"ם עשה קס"ד הלכות שביבת עשור - סמ"ג עשה ל"ב - חינוך מצוה שיי"ג - טשו"ע או"ח תרי"א

ותענה נפשך ענין עינוי מאכילה ביו"כ הזכיר רבינו לעיל סימן נ"א ושם הבאנו דברי ספר החינוך משרש מצוה זו, יעו"ש.

ואלו דברים נקראים עינוי מלשון רבינו נראה דכל הה' עינויים הוא מדאורייתא וכן נראה דהוא שיטת הרמב"ם בפרק א' מהלכות שביבת עשור. והרא"ש כתב (פרק ח' סימן א') ופירש ר"י דהני דרשות אסמכתא בעלמא נינהו, וכל הני עינויים מדרבנן חוץ מאכילה ושתייה וכו' יעו"ש בדבריו, ובטור סימן תרי"א כתב וז"ל ומה הן הדברים האסורים מלאכה אכילה ושתייה רחיצה סיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה, וכולהו נפקי לן מקראי ומיהו אין חיוב כרת אלא במלאכה ואכילה ושתייה, אבל באינך אין בהם כרת ואע"ג דנפקי מקראי אסמכתא בעלמא נינהו, עכ"ל ובב"י שם הביא דברי הרא"ש יעו"ש.

למק: (ב) רחילה לונן. נדפס בגי' שאפי' נרחילה  
 מלינו איסורא כו' וגו' הכת"י ברורה ועיין בשב"ל  
 השלם סי' שי"ג שכתב שם היראים כל מה שכתוב  
 כאן מן ודוקא רוב גופו כו' עד קלורין שצעולם.  
 (ג) משום רוח רעה. הוא כשיטת ר"ת שצמוס'  
 יומא (ע"ג, ז') ד"ה משום ועיין ציבור הגר"א  
 או"ח סי' תרי"ג סק"ו וצ"א כלל קמ"ד.  
 (ד) צמיעוט. נדפס מיעוט.

ארון ה' וכי התענית בכל אשר  
 התענה אבי (מלכים א' ב', כ"ו) ומוזה  
 למדנו דאפילו רחיצה צונן (ב) אסורה  
 מדאורייתא דהכא כתיב מים קרים,  
 ודוקא רוב 208 גופו ומתכוין ליהנות  
 ברחיצה אסור מדאורייתא אבל  
 מיעוט גופו אפילו מתכוין ליהנות  
 אינו אסור אלא מדרבנן, דתנן המלך והכלה ירחצו פניהם (ע"ג, ב') ואי  
 מדאורייתא אסורה לא שרינן ליה במלך וכלה, ואם אינו מתכוין כגון הרוחץ  
 בבקר ידיו משום רוח רעה (א) או משום טינוף שרי לכתחילה, כדתניא (ע"ג,  
 ב') שומרי פירות והמקביל פני רבו או מי שגדול ממנו עוברים במים עד  
 צוארם ואינן חוששין, ומסקינן ובלבד שלא יוציא ידו מתחת חפת חלוקו ופסיק  
 רישיה ולא ימות לא הוי שיש כמה בני אדם שאין נהנין מרחיצה כזו, ותניא  
 נמי הכי אם היו ידיו מלוכלכות בטיט ובצואה רוחץ כדרכו ואינו חושש אלמא  
 אינו מתכוין להנאת רחיצה מותר.

תולדה לעינו רחיצה. במיעוט (ד) גופו במתכוין להנות כדתנן (ע"ג, ב') דלא →

✦ הערות הגאון רבי ירוחם פישל פערלא זצ"ל ✦

208 ודוקא רוב גופו. צ"ע לכאורה דכיון דכל גופו אסור מדאורייתא א"כ גם מקצת גופו יהא  
 אסור מדאורייתא מטעם חצי שיעור דהא קיי"ל ח"ש אסור מה"ת. ואולי י"ל דס"ל דאין איסור  
 בח"ש אלא באיסורי אכילה לחוד. ויש אריכות בזה ואכ"מ והדברים עתיקין וצ"ע, או אולי  
 אפשר דס"ל כדעת הבה"ג בהלכות יוה"כ דמתבאר שם מדבריו דס"ל דלא אמר ר"י דח"ש  
 אסור מה"ת אלא באיסורי כרת כאכילת יוה"כ וחלב ודם וכיו"ב אבל באיסורי לאו מודה דח"ש  
 מותר מה"ת עיי"ש. וצ"ע"ג בזה, ועיין מש"כ בחק"ל האו"ח סוף סי' ק"ז עיי"ש"ה. ועיין לקמן  
 סי' קכ"ט ובמש"כ עה"ג שם. איברא דלכאורה בלא"ה גם בעיקר ברייתא דפרק בתרא דיומא  
 דקתני אסור לרחוץ מקצת גופו ככל גופו ואסור ליסוך מקצת גופו ככל גופו קשה מאי קמ"ל  
 תיפוק לי' דאסור מדין חצי שיעור מידי דהוי אשאר איסורין שבתורה, מיהו י"ל ואכמ"ל בזה,  
 ועיין ע"ז ס"ט ע"א בפירוש"י ד"ה אימרטוטי ובר"ן שם עיי"ש"ה. ובריטב"א שם.

מיעוט גופו הרא"ש הביא ראייה מזה שאסור רחיצה אינו אלא מדרבנן, ובר"ן שם ס"ל דהוי דאורייתא ולענין  
 הראיה ממלך וכלה וכו' כתב דכיון דלאו בכלל עינו דכתיבי בקרא בהדיא דאורייתא אלא מרבויא דשבתון אתו,  
 וכדאיתא בגמ' קילי טפי ומסרן הכתוב לחכמים והן הקילו בהן כפי מה שראו והתירו כל שאינו נעשה לתענוג  
 וכו' יעו"ש בדבריו.

(ו) פנים צבקר הוי לורך ו  
 שמואל כו'. הגה רש"י פי' צ  
 לתת צעיניו משמע מפרש"י  
 רפואה לעינים ומדצרי רצוי  
 הפנים הוי קילורין לעינים  
 דומיא דרחילת יו"ר  
 בחמין ערצית שפרש"י  
 שם נמי מאירה העינים  
 והשל"ה צבגדי ישע  
 למרדכי סוף יומא כ'  
 לדעת המרדכי שם דמ"ש  
 ציומא (ע"ח, א') צריצ"ל  
 למחר מעצירה ע"ג עיניו  
 דדוקא עיניו שהוא קלח  
 רפואה כדאי' בשבת  
 (ק"ח, ז') וצאמת רציו  
 כאן כ' מעצירה על פניו  
 דרציו לשיטתו דמשה  
 פניו לעיניו מיהו דצרי  
 רציו אינס כדצרי הצבדי  
 ישע להמרדכי שם דכתב  
 כלים נגוצים הוי יומר  
 מטופח ע"מ להטפוח  
 עיי"ש ואלו רציו כ'  
 להדיא צמנון פי' שלא  
 נשאר צו טופח להטפוח  
 וכ"כ הסמ"ג. ודעת רציו  
 היראים דלא כהרר"מ  
 מר"צ שכ' צמשצ"ן קטן

נוטל ידיו, אבל רחי  
 (שבת ק"ח, ב') מו  
 אמרינן ביומא (ע"ד  
 אותו במים ועושה  
 חושש, פי' כלים נו  
 דלא (ו) ליתו לידי

(1) פנים צבקר הוי לורך הנאה ורפואה דאמר שמואל כו'. הנה רש"י פי' צבצת סס. טיפת זונן לתת צעיניו משמע מפרש"י דרחינת עיניס הוא רפואה לעיניס ומדברי רבינו נראה דרחינת כל הפנים הוי קילורין לעיניס דומיא דרחינת יו"ר בחמין ערבית שפרש"י שס נמי מאירה העיניס והשל"ה צבגדי ישע למרדכי סוף יומא כ' לדעת המרדכי שס דמ"ט ציומא (ע"ח, א') צריצ"ל למחר מעבירה ע"ג עיניו דדוקא עיניו שהוא קלת רפואה כדאי' צבצת (ק"ח, ב') ובאמת רבינו כאן כ' מעבירה על פניו דרבינו לשיטתו דמסוה פניו לעיניו מיהו דברי רבינו אינס כדברי הצבדי ישע להמרדכי שס דכתב כלים נגובים הוי יומר מטופח ע"מ להטפוח עיי"ש ואלו רבינו כ' להדיא צמנוך פי' שלא נשאר צו טופח להטפוח וכ"כ הסמ"ג. ודעת רבינו היראים דלא כהרר"מ מר"צ ש' צמשנ"ן קטן

שרי ליה אלא במלך וכלה, ותניא (ע"ח, א') ר"י אומר אסור לישב על גבי טיט המטפחת ביום הכפורים ומסקינן בטיפח ע"מ להטפוח ודוקא במתכוין ליהנות אבל אינו מתכוין ליהנות לא מיבעיא מיעוט גופו אלא אפי' רוב גופו מותר כאשר פירשנו למעלה, ותניא נמי (ע"ו, ב') אסור לרחוץ מקצת גופו ככל גופו ואם היו ידיו מלוכלכות בטיט ובצואה רוחץ כדרכו ואינו חושש, ותני דבי מנשה אשה מדיחה ידה [אחת] במים ונותנת פת לתינוק ואינה חוששת, אמרו עליו על שמאי הזקן שלא רצה להאכיל בידו אחת וגזרו עליו שיאכיל בשתי ידיו, אלמא כל רחיצה שאינה צורך הנאה שריא, הלכך כהן נושא כפיו

סי' קל"ו מותר לו לאדם לרחוץ עיניו ציוה"כ מפני שהיא רפואה לעיניס כדאימא צמס' צבת כו' מותר ציוה"כ כדאימא צמס' יומא (ע"ו, ב') היו לו חטטין צראשו סך כדרכו ואינו חושש ע"כ וכ"כ הצ"י צא"ח סי' תרי"ג צבצת סמ"ק אומר הר"מ שמוחר לאדם לרחוץ עיניו צמיס ציוה"כ מפני שהיא רפואה לעיניס כו' אבל לרחוץ פניו ופיו ושיניו אסור פניו משום מענוג כו' ורבינו ס"ל כמש"כ הרר"פ צהגהות שס ומיהו טוב שלא לרחוץ עיניו ציוה"כ דלא הוי רפואה גמורה ע"כ וצ"ע דהוי לורך הנאה ורפואה. (1) דלא לימי לידי סמיטה. הוא נ"ט עמ"ש ועושה אותה כמין כלים נגובין ועו"א דלא לימי לידי סמיטה והוא מדברי הגמרא שס דא"ל ר"י לר"י צר תחליפא איפכא אמרת לן ואותצנין סמיטה, ופרש"י שס צערב יוה"כ לא אמרת עושה אותן כמין כלים נגובים ואותצנין סמיטה

+

נוטל ידיו, אבל רחיצת פנים (1) בבקר הוי צורך הנאה ורפואה דאמר שמואל (שבת ק"ח, ב') טובה טיפת צונן שחרית ורחיצת ידים ורגלים בחמין ערבית מכל קלורין שבעולם.

אמרינן ביומא (ע"ח, א') ריב"ל אומר ערב יוה"כ מביאין לו מוטפחת ושורה אותו במים ועושה אותה כמין כלים נגובין למחר מעבירה על פניו ואינו חושש, פי' כלים נגובים שסוחט המטפחת עד שלא נשאר בו טופח להטפוח דלא (1) לימי לידי סמיטה דאי הוי טופח להטפוח הוי אסור דלא גרע מטיט

+

ואח"כ רבינו על השיעור שנתן עד שלא נשאר בו טופח להטפית דמשום דלא לייתי לידי סחיטה אף ע"ג דיש בו טופח להטפית אף אם אין בו מים מרובין לא גורינן ועיין מש"כ לעיל סי' רע"ד במלכת המלצן תולדה דרצנן אות ס"ט ומש"ה כ' רבינו דאי הוה טופח להטפית הוה אסור כו' ופי' משום רחילה ועיין מג"א סי' תרי"ג סקי"א. (ח) מדרצנן. בתוס' יומא (ע"ג, א') ד"ה דתנן כ' ע"ש ר"ת דכל ענויים דיוה"כ לימנהו אלא

המטפחת. ויש מרבותי 209 דמפרשים דרחיצת כל גופו מדרבנן (ח) היא וקרא אסמכתא בעלמא, וראיה מביאין מדאמרינן בנדרים בתחילת אלו נדרים (ע"ט, ב') דאמרה קונם פירות עולם עלי אם ארחץ למה לה הפרה לא תרחוץ ולא ליתסרו פירות עולם

מדרצנן וקראי אסמכתא בעלמא לבר מאכילה ושתייה וכ"כ בתוס' ישנים למס' נדרים (פ', ז') ד"ה ורמינהו בדלתי לא הוה ענוי מן התורה וקרא דעינוי הוה אסמכתא בעלמא כו' וכ"כ הרא"ש שפי' לנדרים (פ"א, ז') ד"ה תה"מ לרצנן אע"ג דגבי יוה"כ מקרי תה"מ ענוי נפש כו' ומדרצנן היא דאסור מידי דהוה אענילת הסנדל עכ"ל ועיין הע"ש ריש שאלתא קס"ו שהעמיק הרחיב בצאור שיטת הראשונים בזה יבוא שם דברי



עליה מדתלי לענות נפש, בהנאת פירות עולם מכלל דחסרון רחיצה לא הוה בכלל לענות נפש ונראה לי שאין ראיה משום דהתם הכי פירושו כיון דאסרה הנאת פירות עליה אם תרחץ אם כן לא הוה נדר מן הרחיצה אלא מן הפירות והכי מצי בעל מפר, מרחיצה לא מצי מיפר שהרי לא היה הנדר בה. מפירות לא מצי מיפר דלא תרחוץ ולא יחול איסור פירות עליה והבעל אינו יכול להפר אלא בנדר שחל האיסור כבר כו' נתן דאמר בשילתי נדרים (צ', א') אין הבעל מיפר אא"כ חל הנדר, וקו"ל דאפילו אמרינן כו' היכי דפליגי רבנן ור' נתן בהפרה פליגי בשאלה [ואמרינן דעבד רב אחא

♦ הערות הגאון רבי ירוחם פישל פערלא זצ"ל ♦

209 ויש מרבותי... וראיה מביאים... הדברים תמוהים טובא דהרי אין זה אלא לפי ס"ד אבל למסקנא מבואר שם דרחיצה הו"ל בכלל דברים שיש בהם עינוי נפש עיי"ש, וא"כ אדרבה מוכח איפכא, איברא לפי מאי דפרכינן התם למסקנא דרחיצה אית בה עינוי נפש א"כ ביוה"כ כרת נמי ליהייב עלה ומשני דשאני התם דכיון דכתיב תענו את נפשותיכם מילתא דידע עינויא השתא וכו' עיי"ש א"כ אית לן למימר דרחיצה אע"ג דאית בה עינוי לענין יוה"כ לא מיתסרא מה"ת כיון דלא הוה בכלל תענו את נפשותיכם וכבר הוכיחו כן משם בתוס' שם ובשיטה מקובצת בשם אחד מהראשונים ז"ל עיי"ש, אלא דלזה שוב לא יתכן תירוצו של הרא"ם ז"ל כאן וכמבואר, גם עיקר תירוצו על זה הוא תמוה דא"כ מאי משני התם מיד בתר הכי באומרת קונם רחיצה עלי לעולם אם ארחץ היום עיי"ש, והרי גם בזה יקשה אכתי דמרחיצת היום לא נדרה ונדר דרחיצה לעולם עדיין לא חל עלה, ועיין במש"כ הר"ן שם פ' ע"א בד"ה ור"י סבר וכו' ובמש"כ בחי' הרשב"א שם עיי"ש. וצ"ע כעת.

היראים. (ט) כ"ה בגדפס וכו' דהלכה כר' נתן ועיין נדרים (ה' הרא"ש במשנה שכי גירסת הר"ר יפר וא"כ סתם במתניתין כר' נתן נדרים (פ"ז, א') כולי פירקין ר' יוסי היא עוב והר"ן נדרים (ז', א') דנב הביא דהלכה כרצנן דר' נתן עיי"ש ועיין בסמוך: (י) וה"פ כו' עיין בהר"ן נדרים (פ', א') ד"ה ור"י כו' שכי וכיון שכן מאי קא מקשה בריש סוגיין למ"ל הפרה לא תרחץ ולא ליתסר פירות עולם עלה דהא לרצנן מיפר אע"פ שלא חל הנדר עכ"ל משמע דמפרש כדברי רבינו הרא"ם דקושיית הגמרא הוא דלא מצי מיפר כיון שלא חל עדיין הנדר וצ"ל שלמי נדרים שם הקשה אמאי לא פי' כפשוטו כפי הוראת ולן

י"ב) ותנן נמי בשבת הכפורים דכתיב ותבא ודוקא דברים שדרכו ל מכה אי נמי שמן ע"ג (ע"ו, ב') אסור לסוך בו ברא הליכת יחף בלא סנדי אבשלום וראש לו חפו שעשה שם דוד נקרא ו דחף הוא בלא מנעל ו ב', כ"ה) וכל מידי שא



היראים. (ט) כ"ה צנדפס וכ"ל ודעת רבינו  
 דהלכה כר' נתן ועיין נדרים (פ"ט, ז') צפי'  
 הרא"ש צמטנה שכ' גירסת הר"ר אליעזר הר"ז לא  
 יפר ור"כ סתם צמטניתין כר' נתן מיהו ר"ה אמר  
 צנדרים (פ"ב, א') כולי  
 פירקין ר' יוסי היא  
 והר"ן צנדרים (ז', א')  
 הביא דהלכה כרבינן דר'  
 נתן עיי"ש ועיין צמטון:  
 (י) וה"פ כו' עיין צהר"ן  
 נדרים (פ', א') ד"ה ור"י  
 כו' שכ' וכיון שכן מאי  
 קא מקשה צריש סוגיין  
 למ"ל הפרה לא מרחץ ולא  
 ליחסר פירות עולם עלה  
 דהא לרבינן מיפר אע"פ  
 שלא חל הנדר עכ"ל  
 משמע דמפרש כדברי  
 רבינו הרא"ש דקושיית  
 הגמרא הוא דלא מני  
 מיפר כיון שלא חל עדיין  
 הנדר וצ"כ שלמי נדרים  
 שם הקשה אמאי לא פי'  
 כפשוטו כפי הוראת

**עובדא בשאלה** (ט) כר' נתן  
 דנסביה איתתא והדר שריה  
 בהנאת בגדים, אלמא בין בהפרה  
 בין בשאלה אין בעל מיפר וחכם  
 מתיר אלא א"כ חל הנדר והכי  
 פירושו (י) למ"ל הפרה בלא הפרה  
 היא מותרת בפירות עולם כל זמן  
 שלא רחצה.

סיכה נקרא עיננו (ע"ו, ב') דכתיב  
 בדניאל לחם חמודות לא אכלתי  
 ובשר ויין לא בא אל פי וסוך לא  
 סכתי (דניאל י', ג') ומגלן דחשיבא  
 ליה כעיננו דכתיב ויאמר אל תירא  
 כי מן היום אשר נתת לבך להבין  
 ולהתענות לפני אלהיך (שם שם,

הלשון דלמ"ל הפרה אמאי צריכה כלל להפרה כיון  
 דל"ל צער ממניעת רחילה עיי"ש וצדברי רבינו כאן  
 מצואר ההכרח לזה הפירוש כי היכי דלא נידוק  
 מכאן דמסרון רחילה לא היו בכלל לענות נפש  
 וצדע"ש סי' קס"ז אות  
 א' כתב ע"ד רבינו ועדיין  
 לא יישב הא דר' יוסי  
 אמר אין אלו נדרי עיננו  
 נפש והאיך אפשר דפליגי  
 ת"ק ור' יוסי גס ציוה"כ  
 ולי נראה דרבינו יפרש  
 כשיטת הסו"ט צנדרים  
 פי"א סמ"צ שצ"א שם  
 דעת הרמב"ם דכי תנן  
 אמר ר' יוסי אין אלו נדרי  
 עיננו נפש אדסמיק ליי  
 קאי והיינו קישוט אבל לא  
 ארחילה וכמש"כ הב"י  
 יו"ד סי' רל"ד עיי"ש  
 צתו"ט צאורך ועיין צס'  
 ידות נדרים סי' רל"ד יד  
 שאל סקמ"ד שמתה על  
 רבינו ועל רצומו שהביא  
 הכי בכל הסוגיא מסיק

י"ב) ותנן נמי בשבת פרק ט' (פ"ו, א') מנין לסיכה שהיא כשתיה ביום  
 הכפורים דכתיב ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו (תהילים ק"ט, י"ח),  
 ודוקא דברים שדרכו לסוך בהן כשמן שהוא לתענוג אבל סיכת חלב ע"ג  
 מכה אי נמי שמן ע"ג מכה ורפואה היא לא מיתסרי משום עיננו, כדתניא  
 (ע"ו, ב') אסור לסוך מקצת גופו ככל גופו אם היה חולה או היו [לן] חטטין  
 בראשו סך שמן כדרכו ואינו חושש.

הליכת יחף בלא סנדל נקרא עיננו (ע"ו, א') דכתיב בדוד בברחו מפני  
 אבשלום וראש לו חפוי והוא הולך יחף (שמואל ב', ט"ו, ל') וכל מעשה  
 שעשה שם דוד נקרא עיננו דכתיב כי התענית בכל אשר התענה אבי, ומגלן  
 דיחף הוא בלא מגעל וסנדל דכתיב מנעי רגלך מיחף וגרונך מצמאה (ירמיה  
 ב', כ"ה) וכל מידי שאין דרך להלך בו מותר שאינו יוצא מכלל יחף, דא"ר